

"hogy a magyarság ne vesszen el nyomtalanul ezen a vidéken"

Tartalom

Előszó

Hires László Kornélia és Csernicskó István:

A nemzeti és lokális identitást meghatározó tényezők a kárpátaljai magyar közösségben

Az irányított beszélgetések témakörei

Ne danolj, hanem sírj, mer nincs hazád!
Hát én magyarnak születtem, magyar is vótam mindig
Én itt születtem és itt is akarok meghalni
Minket lemuszkáznak, habár mi sose voltunk muszkák
Akarunk egy kicsit csatlakozni az anyaországhoz
Hajlamom nem vót egy nemzetnek se megfogni a nyelvét
Most már úgy érzem magamat, mint magyar
A kolhoz lopáson alakult meg
Vártuk a demokráciát, de nem a demokrácia jött, hanem egy maffia-rendszer
Kevés gyerek születik, és nagy az elvándorlás
Ha mi, a jövő generációja nem teszünk azért, hogy jobb környezetben éljünk, akkor majd ki fog tenni?
Hogyha szeretet van, akkor ez kihat a környezetre

Előszó

A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Hodinka Antal Intézetében 2003 óta folyik egy olyan kutatási program, melynek célja, hogy valamennyi kárpátaljai magyarlakta településen azonos szempontok alapján készüljön legalább 2-5 mélyinterjú (magyarlakta településnek azokat a helységeket tekintjük, ahol a magyarok aránya minimum öt százalék, és/vagy abszolút számuk eléri a száz főt). Az irányított beszélgetések témakörei felölelik a kárpátaljai magyar közösség 20. századi történetét (az államfordulatok a kollektív emlékezetben, hatásuk az egyén és a közösség életére; a málenkij robot, a kollektivizáció, a donbászi munkák, a brezsnyevi pangás, a gorbacsovi peresztrojka, a független Ukrajna kialakulása), valamint érintik az egyén és a népcsoport mai helyzetét (politikai, gazdasági helyzetmegítélés, a saját család helye, a faluközösség élete, a helyi intézmények szerepe stb.). Mára az évek óta tartó munka eredményeképpen mindösszesen 124 kárpátaljai magyarlakta településről 618 személytől származó, 659 órnyi, magnetofon-szalagra rögzített, majd számítógépes technikával digitalizált felvételt tartalmaz adatbázisunk. Az interjúk nagy részét (150-nél több beszélgetés anyagát) a kutatóintézet munkatársai már lejegyezték.

Az interjúk eredetileg azzal a céllal készültek, hogy a kárpátaljai magyar beszélt nyelv több szempontú elemzéséhez nyújtsanak nyersanyagot. Ám az azonos szempontok alapján felvett irányított beszélgetések témaköreit szándékosan úgy állítottuk össze, hogy az így nyert hanganyag ne csak nyelvészeti, hanem társadalomtudományi szempontból is hasznosítható, feldolgozható és elemezhető legyen.

Az interjúk anyagára alapozva készült a jelen kötet. A kiadvány a kárpátaljai magyar nemzetrészt huszadik századi történetét, illetve mai helyzetét illusztrálja a hanganyagtárban szereplő interjúk anyagára alapozva. A szerkesztők célja az volt a kötet összeállításával, hogy a folyamatosan lejegyzésre kerülő, illetőleg a már leírt beszélgetések anyagából olyan válogatás készüljön, amely ízelítőt ad abból, hogyan látja az ezredfordulón a kárpátaljai magyarság saját múltját, jelenét, jövőjét; hogyan gondolkodik a nemzetrészt sorsát meghatározó társadalmi, történelmi, politikai, gazdasági eseményekről; miként értékeli helyzetét, kilátásait; hogyan viszonyul saját nyelvéhez, kultúrájához, szokásaihoz, tradícióihoz. Ezen kötet célja továbbá az is, hogy jelezze a szociológusok, történészek, néprajzkutatók felé: a Hodinka Intézetben összegyűjtött hanganyag számukra is számos érdekes, értékes információt, adatot, értéket képviselhet.

Az interjúkat változtatások, szerkesztés nélkül közöljük. Az adatközlők és az interjúkban említettek személyiségi jogainak védelme érdekében azonban a személyes adatokat a szövegben XY jelzéssel helyettesítettük.

A kötetben közölt irányított beszélgetéseket egy összefoglaló-elemző tanulmány vezeti be. Ebben a munkában megkíséreltük felvillantani, hogy a mélyinterjúk anyagára alapozva milyen ismeretekkel gazdagodhatunk például a Kárpátalján élő magyar közösség nemzeti azonosságtudata, identitásának különböző összetevői vonatkozásában.

A kiadvány reményeink szerint hozzájárulhat a kárpátaljai magyarság önképének árnyalásához, a közösségre vonatkozó ismeretek gyarapításához, és a tudományos kutatók (szociológusok, történészek, néprajzosok, nyelvészek) érdeklődése mellett számot tarthat valamennyi olyan kárpátaljai és nem kárpátaljai, értelmiségi és nem értelmiségi érdeklődésére, akit nem hagy hidegen a helyi magyar nemzetrészt sorsa.

A kötet alapját képező interjúk elkészítésében jelentős támogatást jelentett a Bolyai János Kutatási Ösztöndíj. A beszélgetések digitalizálása, lejegyzése, ellenőrzése a Hodinka Antal Intézetben történt. A jelen kötet kéziratának előkészítésében a Szülőföld Alap kéziratelőkészítő támogatása nyújtott segítséget. A bevezető tanulmány elkészítését az MTA Határon Túli Magyar Tudományos Ösztöndíjprogram "A kárpátaljai magyarság 20. századi története a kollektív emlékezetben" című pályázata tette lehetővé. A könyv kiadását szintén a Szülőföld Alap támogatta.

A szerkesztők a támogatók mellett köszönetüket fejezik ki továbbá kutatásaink valamennyi adatközlőjének, kérdezőbiztosának, technikai munkatársának is, hiszen nélkülük egyetlen könyvünk sem jelenhetne meg.

Beregszász, 2008. október 10.

A szerkesztők

<http://mek.oszk.hu/07800/07809/index.phtml#>